

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoZp/1/2026
Identifikačné číslo spisu:	7111211085
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:7111211085.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Ing. Š. Š., narodeného XX. T. XXXX, A. - Q. F., A. XXX/XX a 2/ JUDr. A. Š., narodenej XX. L. XXXX, A. - P., Q. XXX/XX, obidvoch zastúpených advokátskou kanceláriou Vojčík & Partners, s.r.o., Košice, Rázusova 13, IČO: 36 866 563, proti žalovanej Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej advokátskou kanceláriou AK JUDr. Marek Hic, s. r. o., Martin, P. O. Hviezdoslava 10625/23B, IČO: 36 865 036, o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 15C/97/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 16. mája 2023 sp. zn. 5Co/31/2022 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 16. mája 2023 sp. zn. 5Co/31/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 29. apríla 2025 sp. zn. 9Co/21/2025, uznesenie Mestského súdu Košice zo dňa 21. júla 2023 sp. zn. 15C/97/2011, uznesenie Mestského súdu Košice zo dňa 23. októbra 2023 č. k. 15C/97/2011-2085 a uznesenie Mestského súdu Košice zo dňa 26. júna 2025 sp. zn. 15C/97/2011 z r u š u j e.

Odôvodnenie

1. (Od 01. 06. 2023 bývalý) Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 26. októbra 2021 sp. zn. 15C/97/2011 (č. k. 15C/97/2011-1534) určil, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území Q. F., obec A. - Q.É. F., okres Košice I, zapísaným na liste vlastníctva č. XXXXX ako pozemok parcelné č. KNC 896 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 231 m² a stavba súpisné č. XXX - dom meštiansky na pozemku parc. č. KNC 896 A. XX, A. a mandátna zmluva č. 532/AUOC/07 - ZZ/1 zo dňa 2. októbra 2007 je neplatná. Žalobcom 1/ a 2/ priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Podľa odôvodnenia rozsudku okresného súdu v konaní nebolo sporné, že žalobcovia sú bezpodieloví spoluvlastníci uvedených nehnuteľností, pričom žalobca 1/ má v stavbe domu trvalé bydlisko. Preukázané bolo, že žalovaný ako veriteľ poskytol na základe zmluvy o úvere z 02. 10. 2007 spoločnosti D. Q..J..H.. A. ako dlžníkovi úver vo výške 9.500.000 Sk, ktoré mohol dlžník použiť ako

kontokorent vo výške 3.000.000 Sk, resp. ekvivalent v eurách a ako terminovaný úver vo výške 6.500.000 Sk, resp. ekvivalent v eurách. Dodatkom č. 1 z 28. 04. 2008 bol úver navýšený na 12.000.000 Sk. Žalobcovia ako záložcovia a žalovaná ako záložný veriteľ uzatvorili v ten istý deň 2. 10. 2007 zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam žalobcov podľa § 151a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) a mandátnu zmluvu podľa § 566 a nasl. Obchodného zákonníka za účelom zabezpečenia úverovej pohľadávky zo zmluvy o úvere dlžníka D. Q..J..H., A. Mandátnou zmluvou žalobcovia poverili žalovanú ako záložného veriteľa a mandátára, aby uskutočnila všetky úkony potrebné a nevyhnutné k výkonu záložného práva a aby v ich mene urobila všetky právne úkony potrebné na prevod vlastníckeho práva k zálohu na tretiu osobu. Výpoveďou svedka Ing. T. O. v trestnom konaní vedenom proti X. K., konateľovi D. Q..J..H., A. pred Okresným súdom Prešov pod sp. zn. 2T/40/2013 bolo preukázané, že tento sa podpisovania úverových, záložných a mandátnych zmlúv 02. 10. 2007 osobne nezúčastnil. Výpoveďami svedkov, konateľa spoločnosti D. Q..J..H. a zo spôsobu podpisovania uvedených zmlúv vyplynulo, že pri podpisovaní zmluvy o úvere, ako aj záložných a mandátnych zmlúv žalobcovia prítomní neboli. Ing. T. A. predmetné zmluvy zaslal elektronicky obžalovanému X. K., aby zabezpečil podpisy žalobcov. Z rozsudku Okresného súdu Prešov (vydaného v trestnom konaní, pozn. dovolacieho súdu) vyplynul záver, že podpis záložnej, ako aj mandátnej zmluvy záložcami bol vykonaný v rozpore so zákonom o bankách aj s vnútornými predpismi banky, ktoré stanovujú spôsob podpisovania zmlúv aj overovanie totožnosti podpisujúcich osôb. Poškodenú Slovenskú sporiteľňu, a. s. súd v trestnom konaní odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie. Podľa výroku právoplatného rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 2T/40/2013-842 z 28. 6. 2016 bol obžalovaný X. K. uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, 5 písm. a) Trestného zákona, keď za účelom uzatvorenia zmluvy a získania a zabezpečenia úveru veriteľovi doložil nepravdivé a pozmenené doklady z účtovej evidencie spoločnosti D. Q..J..H., daňové priznania, výkazy ziskov a strát, ako aj neoprávnene pozmenenú zmluvu č. 532/AUOC/07 - ZZ/1 zo 2. 10. 2007 o zriadení záložného práva na nehnuteľnosť F. dom na ulici A. XX v A. v bezpodielovom vlastníctve manželov Ing. Š.K. Š. a JUDr. A. Š., pričom na základe týchto nepravdivých dokladov bol spoločnosti D. Q..J..H. veriteľom poskytnutý úver v uvedenej výške, ktorý nebol splácaný, čím bola spoločnosti Slovenská sporiteľňa, a.s. spôsobená škoda (vrátane úrokov a poplatkov z omeškania) v celkovej výške 410.457,10 eura.

1.2. Súd prvej inštancie aplikoval § 470 ods. 1, § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku platného v čase začatia sporu, § 3 ods. 1, § 34, § 35 ods. 1, 3, § 37 ods. 1, § 39, § 40 ods. 1, § 43, § 151a, § 552 Občianskeho zákonníka, § 266 ods. 1 a § 566 ods. 1 Obchodného zákonníka, § 27 ods. 1, 2, 6, § 89, § 93a zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení účinnom do 31. 12. 2007, § 52 ods. 1, 2, § 53 ods. 1, 4 Občianskeho zákonníka účinného ku dňu 31. 12. 2007, § 2 písm. a), § 3 ods. 1, 2 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch účinného ku dňu 31. 12. 2007 a poukázal na rozhodnutie NS ČR z 26. 08. 2009 sp. zn. 31Cdo/135/2007, podľa ktorého podvodné správanie jedného z účastníkov zmluvy pri jej uzatváraní je dôvodom neplatnosti zmluvy. Uzavrel, že zmluva o úvere uzatvorená medzi žalovanou a D. Q..J..H., A. je absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka, lebo konateľ dlžníka D. Q..J..H. X. K. vylákal úver na základe nepravdivých daňových priznaní a bol za úmyselný trestný čin podvodu právoplatne odsúdený. Cieľom dlžníka bolo pri poskytnutí úveru od žalovanej vylákať podpisy žalobcov na záložnej a mandátnej zmluve, tieto zameniť za originály zmlúv a následne zavkladať zmluvy bez vedomia záložcov. Pri uzatváraní zmluvy o úvere žalovanej muselo byť známe podnikateľské prostredie dlžníka, keďže údaje ním poskytnuté pri podpise zmluvy o úvere boli odlišné od údajov predložených príslušnému daňovému úradu; žalovaná si od začiatku poskytnutia úveru musela byť vedomá toho, že dlžník nebude vedieť poskytnutý úver vrátiť.

1.3. Zmluvu o zriadení záložného práva a mandátnu zmluvu z 02. 10. 2007 podľa výsledkov dokazovania podpísali záložcovia Ing. Š. Š. a JUDr. A. Š.A. a riaditeľ obchodného centra Prešov Ing. T. O., Ing. V. Q., relationship menežér, Ing. Ľ. A., account menežér. Žalobcovia sa so zamestnancami žalovanej Ing. O., Ing. Q. a Ing. A. nikdy nestretli a nikdy neboli v pobočke žalovaného v Prešove, no Ing. Ľ. A. v zastúpení banky overil totožnosť žalobcov pri podpisovaní zmluvy o úvere, zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátnej zmluvy a pred súdom vypovedal, že so žalobcami sa nikdy nestretol. Žalobcovia dokazovali, že X. K. im zmluvy najskôr priniesol na preštudovanie, žalobcovia ich prečítali a následne z každej strany podpísali. Okresný súd skonštatoval, že zamestnanci žalovanej nepostupovali pri uzatváraní zmlúv s odbornou starostlivosťou a ich postup

odporoval §-u 27 a §-u 89 zákona o bankách v platnom znení a Všeobecným obchodným podmienkam. Zamestnanci totiž umožnili X. K. čerpať úver i napriek tomu, že predložil nepravdivé daňové priznania a zabezpečenie úveru nehnuteľnosťou vo vlastníctve žalobcov. Žalobcovia vôbec nevedeli, aká skutočná výška úveru bola dlžníkovi poskytnutá, pretože zmluvu o úvere ani dodatky k zmluve o úvere nepoznali a žalovaná ich neoboznámila s výškou dlžníkovi poskytnutého úverového rámca 12.000.000 Sk. Námitka žalovanej, že žalobcovia podali žalobu účelovo až po 4 rokoch od uzavretia zmlúv je neopodstatnená, pretože až keď boli žalobcovia vyzvaní spoločnosťou General Factoring a.s., Bratislava, že úver dlžník od 18. 02. 2010 nespláca a pristupuje sa k dobrovoľnej dražbe nehnuteľností, podali žalobu 19. 04. 2011. Žalobcovia neprejavili vôľu uzavrieť zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátnu zmluvu v znení ako bolo zaevidované v katastri nehnuteľností. Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a súvisiaca mandátna zmluva je z týchto dôvodov podľa § 37 a § 39 OZ absolútne neplatná, čo má za následok, že záložné právo napriek tomu, že bolo vložené do katastra nehnuteľností, nevzniklo.

1.4. Ku skúmaniu súladu výkonu práva žalobcov ako vlastníkov nehnuteľnosti s dobrými mravmi súd prvej inštancie uviedol, že postup podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) má miesto len vo výnimočných prípadoch, keď k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych cieľov alebo uspokojenie iných potrieb, keď je úmysel poškodiť alebo znevýhodniť povinnú osobu hlavnou alebo aspoň prevažujúcou motiváciou (tzv. šikanózný výkon práva), prípadne keď je zřejmé, že výkon práva vedie k neprijateľným dôsledkom prejavujúcim sa vo vzťahu ako medzi účastníkmi, tak aj navonok na postavení niektorého z nich (rozsudok NS ČR z 20. 4. 2004 sp. zn. 32Odo/1047/2003). Ustálil, že žalobcovia pri uzatváraní zmluvného vzťahu so žalovanou vyvinuli dostatočnú starostlivosť a predvídavosť, a to s prihliadnutím na dôsledky plynúce z ustanovení pozitívneho práva a z variant, ktoré úprava, ku ktorej pristúpili, mohla v budúcnosti priniesť. V záujme ochrany vlastníckych práv k nehnuteľnostiam uzavreli ešte 02. 10. 2007 so spoločnosťou D. Q..J..H., A. dohodu o vydaní a vyplnení blankozmenky pre prípad, že žalovaná zrealizuje svoje práva veriteľa z uzatvorenej záložnej zmluvy. X. K., konateľ D. Q..J..H. v tejto dohode vyhlásil, že disponuje 4-izbovým bytom v trhovej cene 3.000.000 Sk a domom na vidieku v trhovej cene 3.500.000 Sk. Po doručení oznámenia o neplatení úveru dlžníkom žalobcovia na príslušnom policajnom orgáne podali 21. 02. 2011 trestné oznámenie na neznámych páchatel'ov, ktoré sa viedlo pod sp. zn. ČVS: ORP-492/OEK-PO-2011.

1.5. Súd prvej inštancie tiež uviedol, že posudzovaná zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam z 02. 10. 2007 neobsahuje údaj o najvyššej maximálnej hodnote úveru a neurčito a neobmedzene vymedzuje podmienky možnosti navýšenia istiny, do výšky ktorej by mali žalobcovia pohľadávku zabezpečovať. V skutočnosti došlo niekoľkokrát k navýšeniu zabezpečenej pohľadávky dodatkami k úverovej zmluve, o čom žalobcovia neboli podľa bodu 5.5 Všeobecných obchodných podmienok ani upovedomení. Žalobcovia prejavili vôľu zabezpečiť úver maximálne do výšky 3.000.000 Sk ako to bolo v pôvodnom úverovom návrhu banky pri schválení úveru z 02. 10. 2007. Po dodatkoch k úverovej zmluve a úverovom návrhu z 11. 02. 2009 bol poskytnutý úver vo výške 29.819.939,72 Sk, teda 989.840,66 eura. Miera rizika nesplatenia úveru sa u žalobcov zvýšila o 315 % v ich neprospech a miera zabezpečenia podľa úverových návrhov žalovanej sa znížila z pôvodných 48,6 % na 15,23 %. Akékoľvek zmeny posudzovaných zmlúv navyiac pre svoju platnosť vyžadovali písomnú formu podľa § 40 ods. 1 OZ.

1.6. K návrhom na vykonanie dokazovania okresný súd poukázal na to, že bolo povinnosťou žalovanej zabezpečiť výsluch svedka Ing. T. O., na ktorom trvala. Návrhy žalovanej na zabezpečenie daňových priznaní Ing. Š. Š. za roky 2004 až 2008, z ktorých malo vyplývať, že mal za vysoký úrok požíčovať finančné prostriedky Ing. X. K. alebo iným osobám, ktoré boli s ním spriaznené, okresný súd neakceptoval ako nepodstatné pre posúdenie predmetu konania.

1.7. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (v skratke „CSP“) a úspešným žalobcom priznal proti neúspešnej žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. O výške priznanej náhrady trov konania rozhodne podľa § 262 ods. 2 CSP súd prvej inštancie po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník.

2. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. mája 2023 sp. zn. 5Co/31/2022 rozsudok súdu prvej inštancie napadnutý odvolaním žalovanej ako vecne správny

potvrdil a žalobcom priznal proti žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení svojho rozsudku odvolací súd najskôr vysvetlil, že určovacia žaloba podaná za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku („OSP“) bola v zmysle jeho § 80 písm. c) prípustná. Žalobcovia preukázali ich naliehavý právny záujem na požadovanom určení, bez ktorého ich postavenie a vlastnícke právo bolo neisté. Žalovaná postúpila svoju pohľadávku z úverovej zmluvy spoločnosti GENERAL FACTORING, a. s., ktorá žalobcov upozornila, že pristupuje k vykonaniu dobrovoľnej dražby. Žalobcovia nemali inú možnosť domáhať sa ochrany svojich práv. Vo vzťahu k úverovej zmluve sú žalobcovia tretou osobou a určením absolútnej neplatnosti celej zmluvy zaniká vzťah medzi nimi a žalovanou. Určením neplatnosti záložnej zmluvy zanikne štatút záložného veriteľa žalovanej a žalobcom štatút záložcu, v dôsledku čoho žalovaná nebude môcť vykonať dražbu založenej nehnuteľnosti. Aj vo vzťahu k mandátnej existuje naliehavý právny záujem žalobcov na takomto určení, lebo ide o zmluvu závislú na záložnej zmluve.

2.2. Odvolací súd zistil danosť odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP, a to neúplnosť zistenia skutkového stavu, preto doplnil dokazovanie v súlade s návrhom žalovanej a v rozsahu skoršieho zrušujúceho uznesenia. S odkazom na § 185 ods. 1 CSP nevykonával dôkaz daňovými priznaniami a účtovnou evidenciou žalobcu 1/, pretože nie je spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť, ani priniesť relevantné zistenia, ktoré by mali vplyv na konečné rozhodnutie.

2.3. Ďalej odvolací súd s odkazom na poslednú vetu § 193 CSP a právoplatné odsúdenie X. K., konateľa právnickej osoby D., Q.J.H., A., dlžníka z úverovej zmluvy č. 532/AUOC/07 uzavretej s veriteľom Slovenská sporiteľňa, a.s. dňa 02. 10. 2007, rozsudkom Okresného súdu Prešov sp. zn. 2T/40/2013-842 v spojení s jeho uznesením z 28. 06. 2016 a s uznesením 9To/36/2016-1014 Krajského súdu v Prešove z 01. 08. 2018 (právoplatným 01. 08. 2018) za obzvlášť závažný zločin úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, 5 písm. a) Tr. zák. vychádzal z toho, že zmluva č. 532/AUOC/07-ZZ/1 z 02. 10. 2007 o zriadení záložného práva bola neoprávnene p. K. pozmenená. Posudzoval preto rozsah pozmenenia aj to, ako táto skutočnosť ovplyvnila platnosť zmluvy (§ 151a a nasl. OZ).

2.3.1. V konaní nebolo sporné, že žalobcovia ako záložcovia mienili uzatvoriť záložnú zmluvu v prospech žalovanej ako záložného veriteľa, ktorou sa mal zabezpečiť úver úverového dlžníka p. K.. Odvolací súd považoval za nesporné aj to, že X. K. neoprávnene pozmenil zmluvu č. 532/AUOC/07-ZZ/1 z 02. 10. 2007 o zriadení záložného práva na F. dom na ulici A. Č. XX v A.. Žalobcovia v žalobe a aj v priebehu celého konania tvrdili, že podpisovali záložnú zmluvu s iným obsahom, ako tú, ktorá bola zavkladovaná. Namietali, že p. K. a zamestnancami žalovanej boli uvedení do omylu, ktorý vyvolal neplatnosť zmluvy. Vychádzajúc z tohto tvrdenia odvolací súd posudzoval zmluvu podľa § 49a OZ. Žalovanou nebolo vyvrátené tvrdenie žalobcov, že pri podpisovaní zmluvy o úvere a záložných a mandátnych zmlúv osobne prítomní v banke neboli. Preukázané bolo, že Ing. T. A., pracovník žalovanej, zmluvy zaslal elektronicky X. K., aby zabezpečil podpisy žalobcov. Elektronicky zaslané zmluvy nemohli byť zviazané a p. K. mohol listiny zmluvy zameniť; keď ich podpisovali Ing. O. a Ing. Q., neboli parafované žalobcami na každom liste, no boli už zviazané. Skutočnosť, že žalovaná nesprávnym interným postupom takéto konanie p. K. umožnila nemožno vyhodnotiť ako omyl, ktorý vyvolala alebo o ktorom vedela.

2.3.2. V trestnom konaní bol X. K. uznaný vinným o. i. aj za neoprávnené pozmenenie zmluvy č. 532/AUOC/07-ZZ/1 z 02. 10. 2007 o zriadení záložného práva. Odvolací súd potom uzatvoril, že táto bola pozmenená v časti, ktorou bola určená pohľadávka, ktorá sa záložným právom zabezpečovala. Odvolací súd poukázal na judikatúru českého najvyššieho súdu (rozhodnutia sp. zn. 31Cdo/135/2007, 21Cdo/826/2005, 31Cdo/3620/2010), v zmysle ktorej podvodné správanie jedného z účastníkov zmluvy pri jej uzatváraní je dôvodom neplatnosti zmluvy; musí ísť o úmysel vyvolaný účastníkom zmluvy. Uzatvoril, že podvodným konaním X. K. nedošlo k relatívnej neplatnosti v zmysle § 40a OZ záložnej zmluvy uzatvorenej stranami sporu a súd prvej inštancie pochybil, keď ju považoval za neplatnú podľa § 40a OZ. Podvodné konanie P. K. by vyvolalo relatívnu neplatnosť úverovej zmluvy za predpokladu, že by sa jej žalovaná dovoľavala. V konaní žalovaná prehlásila, že úverovú zmluvu považuje za platnú.

2.4. Úverovú zmluvu, uzatvorenú v zmysle § 269 ods. 2, § 497 až § 507, § 313 až § 322, § 682 až § 691 Obchodného zákonníka, odvolací súd preskúmal podľa § 37 ods. 1, 2, § 39, § 40 OZ so záverom o jej platnosti. Žalobcovia tvrdili, že ich skutočná vôľa bola uzavrieť záložnú zmluvu na pohľadávku záložného veriteľa vo výške 3.000.000 Sk a ich vôľa je v rozpore s jazykovým prejavom (§ 35 ods. 2 OZ). Odvolací súd za použitia §-u 41 OZ dospel k záveru, že nebola daná vôľa žalobcov uzavrieť

záložnú zmluvu na zabezpečenie úveru vo výške 9.500.000 Sk. V záložnej zmluve je ale uvedená iná výška zabezpečovanej pohľadávky, preto je táto zmluva pre rozpor vôle s prejavom vôle neplatná.

2.5. S odkazom na § 40 OZ odvolací súd konštatoval aj absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy pre nedostatok písomnej formy. Výška zabezpečovanej pohľadávky bola v zmluve podpísanej žalobcami iná, ako je uvedená v zmluve, ktorej vklad bol povolený v katastri nehnuteľností. Konajúca osoba teda podpísala zmluvu s inými podstatnými náležitosťami, resp. nedohodla sa so žalovanou na podstatných náležitostiach, ktoré sú predmetom zmluvy, ktorej vklad bol povolený v katastri nehnuteľností.

2.6. Vychádzajúc z právnej úpravy záložného práva a judikatúry Najvyššieho súdu Českej republiky odvolací súd zdôraznil, že na platnosť záložnej zmluvy sa nevyžaduje, aby ňou zabezpečená pohľadávka v čase uzavretia existovala. Vyžaduje sa, aby v budúcnosti zabezpečovaná pohľadávka bola vyjadrená určitým spôsobom, teda nie iba podľa titulu, na základe ktorého vznikne, ale aj skutkovou podstatou, z ktorej má vzniknúť. Ak výšku budúcej pohľadávky nemožno určiť, zákon obligatórne vyžaduje určiť najvyššiu hodnotu istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje. Žalobcovia neboli osobne prítomní pri podpísaní zmluvy a neboli účastníkmi úverovej zmluvy, preto nepoznali jej obsah ani predmet. Predmetom úverovej zmluvy, ktorej vklad bol povolený v katastri nehnuteľností je úverový rámec 9.500.000 Sk poskytnutý formou kontokorentného úveru 3.000.000 Sk a termínovaného úveru 6.500.000 Sk, ale takáto špecifikácia nie je uvedená v časti I bode 3 písm. a) záložnej zmluvy. Podľa odvolacieho súdu sa úverový rámec skladá z dvoch samostatných úverov s osobitnými spôsobmi financovania a splácania, s možnosťou navyšovania kontokorentného úveru. Ide o podstatnú skutočnosť, ktorá mala byť z dôvodu presnej špecifikácie zabezpečovanej pohľadávky v zmluve uvedená.

2.7. Za neurčitú podstatnú náležitosť záložnej zmluvy (§ 37 ods. 1 OZ) označil odvolací súd jej časť I bod 3 písm. a), pretože jedine pri vylúčení navyšovania úverového rámca dodatkami by bolo možné považovať sumu 9.500.000 Sk za konečnú, a teda určitú. Neskoršie dodatky sa týkali predmetu úverovej zmluvy, keď dodatkom č. 1 z 28. 04. 2008 (6 mesiacov po podpísaní úverovej a záložnej zmluvy) bol navýšený úverový rámec na 12.000.000 Sk navýšením úverového rámca kontokorentného úveru z 3.000.000 Sk na 6.000.000 Sk. Záložná zmluva je neplatná aj podľa § 39 OZ, lebo obchádza § 151b ods. 2 OZ, keď nie je jasne a nezameniteľne určená výška zabezpečovanej pohľadávky a vzhľadom na charakter úveru (kontokorentný úver) v zmluve o zriadení záložného práva nie je jasne určená najvyššia hodnota istiny (§ 151b ods. 3 OZ).

2.8. K námietke, že žalobcovia dostatočne určito a nezameniteľne spoznatelne neuviedli, o akú zmluvu (zmluvy) ide, nie je uvedené, medzi kým mali byť uvedené zmluvy uzatvorené, kto sú strany uvedenej zmluvy (zmlúv) - hmotnoprávne strany sa identifikujú konkrétnymi identifikačnými znakmi a v prípade mandátnej zmluvy, nie je uvedený ani predmet zmluvy. Ak súd rozhodoval o zmluve, ktorej účastníci strany nie sú uvedení, je uvedené rozhodnutie úplne jednoznačne neurčité a nevykonateľné, odvolací súd uvádza, že táto je nedôvodná. Zmluvné strany sú presne označené a identifikovateľné ako strany sporu a zmluvy, ktorých neplatnosť sa žalobcovia domáhajú sú špecifikované číslom a dátumom, kedy boli uzatvorené. Žalovaná nepreukázala, že pod uvedeným číslom sú uzatvorené ďalšie záložné zmluvy s totožnými stranami. Namietaná nedostatočná identifikovateľnosť nevyplýva zo žiadneho ustanovenia CSP.

2.9. Zmeny predmetu konania namietané žalovanou označil odvolací súd za možné s odkazom na dispozičný princíp. Odvolací súd vychádzajúc v žalobe tvrdených a preukázaných skutočnosti skúmal absolútnu neplatnosť zmlúv ex offio, pričom nedošlo k zmene predmetu konania ako to tvrdí žalovaná. Právnym posúdením žaloby žalobcami súdy neboli viazané. Tvrdenie žalovanej o neunesení dôkazného bremena žalobcami označil dovolací súd za nedôvodné po vysvetlení, že rozsudok vydaný v trestnom konaní svedčí o tom, že žalobcovia podpísali zmluvy, ktoré boli následné pozmeňované p. K.. Žalobcovia nevedeli preukázať, že zmluvy aj parafovali, avšak vzhľadom na manipuláciu so zmluvami je dosť pravdepodobné, že listiny, ktoré boli nimi parafované, boli p. K. zamenené. Námietka žalovanej, že v trestnom konaní sa riešili otázky týkajúce sa vo vzťahu k pánovi K., nie otázky zmluvy záložnej vo vzťahu k účastníkom konania nie je pravdivá v časti týkajúcej sa pozmeňovania záložných zmlúv; súd je výrokom trestného rozhodnutia viazaný a nemôže zaujať iné (opačné) závery ako tie, ktoré z trestného rozhodnutia vyplynuli. Neuvedenie miesta podpisu alebo uvedenie nesprávneho miesta podpisu zmluvy nie je dôvodom spôsobujúcim neplatnosť zmluvy; uvedené žalobcovia nikdy ani tvrdili. Tým, že zmluvu nepodpísali na mieste, ktoré je uvedené na zmluve preukazovali fakt, že so zmluvou bolo manipulované.

2.10. Odvolací súd k citácii žalovanej z (bližšie v rozhodnutí neoznačeného, pozn. dovolacieho súdu) uznesenia, v ktorom Ing. Q. a Ing. O. uviedli, že po zhromaždení všetkých požadovaných dokladov spoločnosti bola celá dokumentácia zaslaná do Bratislavy odvolací súd uviedol, že zmluva je predkladaná klientom na podpis zviazaná a prelepená páskou, ktorá sa opatrí podpisom ako zabezpečenie proti zameniteľnosti strán. Žalovanou popísaný postup platí bežne pri podpisovaní zmlúv a je možné predpokladať, že následne ako boli strany zmlúv zamenené, tento postup bol dodržaný.

2.11. Tvrdenie, že žalobcovia nikdy nespochybnili svoje podpisy, je podľa odvolacieho súdu pravdivé, ale v trestnom konaní bolo preukázané pozmeňovanie zmluvy, za ktoré bol p. Timkovi uložený trest, preto možno uzavrieť, že žalobcovia nepodpisali tie zmluvy, ktorých platnosť napádajú.

2.12. Za nedôvodnú označil odvolací súd námietku žalovanej, že žalobcovia disponujúci skúsenosťou s uzatváraním záložnej zmluvy v minulosti a vysokoškolským vzdelaním (žalobkyňa 2/ právnického smeru) by mohli považovať osem vyplnených rovnopisov zmluvy o zriadení záložného práva a najmenej tri vyplnené vyhotovenia návrhu na vklad záložného práva za predbežné a nezáväzné. Práve z dôvodu vedomostí a skúsenosti žalobcovia nepredpokladali, že banka bude postupovať takýmto spôsobom, keď žalovaná takýto postup pripúšťa len vo výnimočných prípadoch, čo tento nebol. Bez právneho významu bola aj námietka žalovaného po vznesení námietok voči zmluve o zriadení záložného práva žalobcami po uplynutí viac ako 41 mesiacov od doručenia zmluvy o zriadení záložného práva správou katastra s potvrdením o povolení vkladu.

2.13. O náhrade trov konania rozhodol odvolací súd podľa § 255 ods. 1 CSP. Žalovaná nebola v odvolacom konaní úspešná, preto náhradu trov odvolacieho konania priznal v rozsahu 100 % žalobcom.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Po pomerne podrobnom opise konania pred súdmi nižších inštancií a skutkového stavu, ktorý je zrejmý zo súdneho spisu predloženého dovolaciemu súdu (dovolanie je mimoriadne rozsiahle, pozostáva zo 102 strán) navrhovala rozsudok odvolacieho súdu dovolacím súdom zmeniť tak, že žaloba bude v celom rozsahu zamietnutá, alternatívne zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, eventuálne aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie. Uplatnila si voči žalobcom spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov celého konania.

3.1. Za vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka označila nedostatočné odôvodnenie, nepreskúmateľnosť, prekvapivosť a arbitrárnosť dovolaním napadnutého rozsudku. Konkretizovala, že súd presvedčivo nevysvetlil dôvod, pre ktorý postupoval v rozpore so zákonom i ustálenou rozhodovacou praxou, relevantne nezdôvodnil odklon od ustálenej rozhodovacej a nevyporiadal sa s meritorne podstatnými námietkami žalovanej ohľadom uvedeného. Žalovaná namietla, že žalobcovia v priebehu konania nepodali nijaký návrh na zmenu žaloby vo forme doplnenia alebo zmeny skutkových tvrdení, preto je vo vzťahu ku konaniu relevantný výlučne obsah žaloby. Podľa dovolateľky je vylúčené, aby sa podstatné skutkové tvrdenia do konania vnášali cez vyjadrenia na pojednávaní či písomné podania, stále sa tvrdilo niečo nové a iné - to by vylučovalo možnosť skutočnej procesnej obrany žalovanej vo vzťahu k predmetu konania. V tejto súvislosti dovolateľka označila za porušenie jej práva na spravodlivý proces postup súdu, ktorý sa zaoberal procesne nerelevantnými tvrdeniami, ktoré neboli do konania vnesené predpísaným spôsobom. V rozpore s princípom formálnej pravdy tak súd kreoval iný predmet konania, ako bol vymedzený obsahom žaloby. Žalovaná ďalej tvrdila aj porušenie §-u 181 ods. 2 CSP, keďže odvolací súd neuviedol, aké konkrétne skutkové tvrdenia a akým spôsobom žalobcovia produkovali, ako sa na ich základe ustálil predmet konania, čo malo za následok nepredvídateľné a prekvapivé rozhodnutie. V dovolaní žalovaná namietla aj nesprávne hodnotenie dôkazov, resp. nezákonnosť vykonaného dokazovania. Mala za to, že s prevažnou väčšinou námietok žalovanej sa odvolací súd nevysporiadal vôbec alebo sa s nimi vysporiadal nedostatočne. Tvrdila, že skutkové zistenia uvádzané súdom vôbec neboli „podkladovo“ tvrdené, dokazované a nevyplývajú z dokazovania. Skutkové zistenia a úvahy odvolacieho súdu dovolateľka označila za extrémne odporujúce reálnemu stavu veci. Uviedla, že sa konštruje neexistujúci skutkový (ale i právny) stav, rozhodnutie je v celom rozsahu zmätočné a odporujúce základným pravidlám logiky, obsahu písomných právnych úkonov. Žalovaná tiež poukázala na judikatúru ústavného súdu aj súdu najvyššieho prioritizujúcu výklad, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy pred výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá. Výslovila presvedčenie, že za použitia tohto výkladového pravidla nemožno dospieť k inému ako záveru o platnosti záložnej zmluvy.

3.2. Ako právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vymedzila otázku prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti zmluvy, osobitne zmluvy záložnej. Odvolací súd posúdil túto právnu otázku tak, že žaloba na neplatnosť záložnej zmluvy prípustná je, avšak podľa názoru žalovanej v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a úplne jasného znenia právnych noriem a ich ustáleného výkladu žaloba procesne prípustná nie je z dôvodu, že ak po uzatvorení záložnej zmluvy došlo v rámci vkladového konania na jej základe k rozhodnutiu, ktorého dôsledkom bol vznik práva (konkrétne práva záložného), je riešenie otázky platnosti/neplatnosti záložnej zmluvy len otázkou predbežnou vo vzťahu k otázke, či tu právo, konkrétne záložné právo, je alebo nie je a žaloba na určenie neplatnosti záložnej zmluvy nie je spôsobilým procesným prostriedkom vyriešenia celého obsahu a spornosti právneho vzťahu; určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho postavené na isto, že nevzniklo záložné právo. Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/89/2007, sp. zn. 3Cdo/24/2017 a sp. zn. 6Sžo/229/2010. Dovolateľka mala za to, že obligacné účinky zmluvy, týkajúce sa zriadenia záložného práva k veci zapisovanej do katastra nehnuteľností trvajú len do doby, kým sú nahradené účinkami vecnoprávnymi. V konaní nebolo sporné, že záložné právo v dôsledku rozhodnutia o povolení vkladu vzniklo. Určením (ne)platnosti záložnej zmluvy sa nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti v právnom vzťahu v úplnosti a žalobcovia majú k dispozícii zodpovedajúcu žalobu na odstránenie tejto spornosti (žalobu o určenie neexistencie záložného práva).

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny a nie je dôvod na jeho zmenu, ani zrušenie. Dovolanie žalovanej považovali za neopodstatnené nesúhlasiac s jej argumentáciou. Žalovaná sa svojím siahodlhým podaním snaží zvrátiť svoj procesný neúspech a prejavuje nespokojnosť s výsledkom procesu. Žalobcovia boli názoru, že žiaden z uplatnených dovolacích dôvodov neobstoí, preto navrhli dovolanie zamietnuť a žalovanej uložiť povinnosť na náhradu trov dovolacieho konania vo výške 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením zo dňa 25. septembra 2024 sp. zn. 9Cdo/162/2023 dovolanie odmietol a rozhodol, že žalobcovia 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

6. Ústavný súd Slovenskej republiky (v skratke „ústavný súd“) nálezom z 31. marca 2026 sp. zn. III. ÚS 568/2025 (ďalej aj „nálež“) rozhodol, že uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/162/2023 z 25. septembra 2024 bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd; uvedené uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti proti uzneseniu najvyššieho súdu nevyhovel. Ústavnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5Co/31/2022 zo 16. mája 2023 ústavnú sťažnosť odmietol. Najvyššiemu súdu uložil povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania 949,17 eur a zaplatiť ich jej advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6.1. Ústavný súd označil za podstatu sťažnostnej argumentácie proti uzneseniu najvyššieho súdu tri námietky: 1/ námietku o nesprávnom závere o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti záložnej zmluvy, 2/ námietku o nesprávnom a nedostatočnom závere o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu zmätočnosti a 3/ námietku o neposúdení prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie z dôvodu, že krajský súd v rozpore s ustálenou dovolacou praxou neuprednostnil výklad zmluvy zachovávajúci jej platnosť. Z dôvodov uvedených v 29. až 31. bode nálezu za nedôvodnú označil sťažnostnú námietku o neprípustnosti žaloby o určenie neplatnosti záložnej zmluvy. Ako dôvodnú ústavný súd posúdil sťažnostnú námietku proti záveru najvyššieho súdu o nedôvodnosti dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Najvyšší súd sa bude musieť opätovne vysporiadať s dovolacou argumentáciou sťažovateľky o omyloch v hodnotení dôkazov krajským súdom a posúdiť správnosť právneho záveru krajského súdu o neurčitosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve. Aj sťažnostnú námietku o nevyjadrení sa najvyššieho súdu k dovolacej argumentácii, ktorou sťažovateľka namietala nesprávnosť právneho záveru odvolacieho súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť a

nezrozumiteľnosť vymedzenia zabezpečenej pohľadávky, čo krajský súd posúdil ako obchádzanie zákona, vyhodnotil ústavný súd ako dôvodnú.

6.2. Vo vzťahu k sťažnostnej námietke č. 3/ ústavný súd konštatoval, že právny záver o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť prejavu vôle je výsledkom výkladu zmluvných dojednaní, preto pre neho nie je podstatný skutkový záver, v akom znení žalobcovia zmluvu podpísali a odvolací súd ho tak môže zopakovať aj pri skutkovom závere o nepozmenení vymedzenia zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve.

6.2.1. Ústavný súd uviedol, že odvolací súd „neplatnosť záložnej zmluvy pre neurčitosť vymedzenia zabezpečenej pohľadávky posúdil ako obchádzanie zákona podľa § 39 OZ a odôvodnil to tým, že zabezpečená pohľadávka (i) nebola špecifikovaná tým, že úverový rámec 9 500 000 Sk pozostával z kontokorentu a termínovaného úveru, o čom žalobcovia nevedeli, a (ii) bola určená úverovým rámcom 9 500 000 Sk v znení neskorších dodatkov, čím bolo možné navyšovať dohodnutú výšku bez vedomia žalobcov. Z týchto dôvodov vymedzenie zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve nepovažoval za nezameniteľné a určité. Preto obchádza § 151b ods. 2 a 3 OZ určujúci náležitosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky. K tomu treba uviesť, že krajský súd nedostatky v určitosti a nezameniteľnosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky nesprávne posúdil ako obchádzanie zákona. Neurčitosť a nezrozumiteľnosť podstatnej náležitosti právneho úkonu spôsobujú neplatnosť podľa § 37 OZ. K tomu treba doplniť, že záveru súdu o neurčitosti úkonu musí predchádzať jeho výklad použitím výkladových pravidiel v § 35 ods. 2 OZ a zásady v prospech platnosti právneho úkonu. Z odôvodnenia krajského súdu nevyplyva, že by sa týmto postupom snažil odstrániť ním vnímané nejasnosti vymedzenia zabezpečenej pohľadávky“.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“ alebo „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Vzhľadom na uplatnené dovolacie dôvody sa bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) zaoberal najskôr prípustnosťou dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP a dospel k záveru, že dovolanie je vzhľadom na tento dovolací dôvod prípustné, preto skúmal jeho dôvodnosť.

8. Podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

12. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok).

13. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť, ak súd pri rozhodnutí vychádzal zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

14. Hodnotenie dôkazov je činnosť, pri ktorej súd hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

15. Na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplynuli alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), hodnotenie dôkazov z iných ako hore uvedených dôvodov dovolací súd preskúmať nemôže.

16. Dovolací súd konštatuje, že opis obsahu listín, výpovedí žalobcov a svedkov, vyjadrení strán a trestného rozsudku v odôvodneniach rozsudkov súdov nižších inštancií neobsahuje samotný výsledok hodnotenia dôkazov v ich vzájomných súvislostiach. Odvolací súd prihliadol len na skutočnosti, ktoré tvrdili žalobcovia a nezohľadnil tie, na ktoré poukazovala dovolateľka. Skutkový záver krajského súdu, ako uviedol aj ústavný súd, vychádza aj z nesprávnych úvah o tom, čo ktorá strana sporu mala v nadväznosti na tvrdenia preukazovať.

16.1. Odvolací súd dospel k záveru o pozmenení záložnej zmluvy v časti výšky zabezpečenej pohľadávky vychádzajúc z toho, že žalobcovia záložnú zmluvu nepodpísali v banke a Ing. A. ju zaslal konateľovi dlžníka emailom. Z toho odvolací súd vyvodil, že strany zmluvy nemohli byť zviazané a konateľ dlžníka ich mohol zameniť. Prihliadol pritom len na časť výpovede svedka Ing. A., nie aj na obsah výpovedí ostatných svedkov. Svedok Ing. Q. potvrdil, že návrhy zmluvnej dokumentácie sa na pripomienkovanie posielali klientom elektronicky. Z jeho výpovede a výpovede svedka Ing. O. vyplynulo, že zviazané, prelepené a opečiatkované záložné zmluvy podpisujú za banku prví a až následne ich podpisujú záložcovia. Z výpovede konateľa dlžníka (súčasť odôvodnenia trestného rozsudku) vyplynulo, že žalobcom na podpis predložil už dovolateľkou podpísané zmluvy. Ako uviedol ústavný súd, je bežnou predzmluvnou praxou, že si zmluvné strany posielajú návrhy a protinávrhy zmluvy mailom, čo dostatočne neodôvodňuje záver o pozmenení záložnej zmluvy konateľom dlžníka ani v spojení s tým, že pri podpise zmluvy mimo pobočky banky je vyššia pravdepodobnosť možnej zámeny strán. Záver odvolacieho súdu o pozmenení záložnej zmluvy vychádza z objektívne možnej skutočnosti, že na akejkolvek zmluve možno zameniť stranu, a nie z dôkazmi preukázaných skutočností. Nebolo povinnosťou žalovanej tvrdenia žalobcov vyvracať, ale povinnosťou žalobcov bolo svoje tvrdenia preukázať. Ústavný súd v tejto časti uzavrel, že ak tvrdenú skutočnosť nemožno objektívne preukázať, tak strana, ktorá túto skutočnosť vo svoj prospech tvrdí, znáša dôsledok jej nepreukázania.

16.2. Ústavný súd konštatoval, že aj pri viazanosti rozsudkom vydaným v trestnom konaní treba v tomto spore dospieť k záveru, že ďalšie skutočnosti museli byť predmetom dokazovania. Upozornil na

to, že výrok rozsudku Okresného súdu Prešov z 28. 6. 2016 č. k. 2T/40/2013-842 vo veci obž. X. K. obsahuje zmienku o neoprávnenom pozmenení záložnej zmluvy konateľom dlžníka, no bližšiu charakteristiku tohto konania neobsahuje, a to ani v odôvodnení. Odvolací súd na základe skutočností vyplývajúcich z dôkazov a tvrdení žalobcov prijal záver, že títo podpísali záložnú zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3.000.000 Sk, pozmenenú po ich podpise Pavlom Timkom na 9.500.000 Sk, a teda, že skutočná vôľa žalobcov bola iná ako jej písomný prejav. Na skutočnosti spochybňujúce pravdivosť tvrdení žalobcov, ktoré vyšli v konaní najavo, súdy pri hodnotení dokazovania neprihliadli a ani sa s nimi nevysporiadali.

16.3. V súdnom spise sa nachádzajú štyri kópie rozdielnych rovnopisov zviazanej záložnej zmluvy (dve predložené dovolateľkou jej boli doručené katastrom nehnuteľností po vykonaní zápisu vecného práva a dve predložené katastrom na návrh žalovanej) a dve kópie rozdielnych rovnopisov návrhu na vklad záložného práva (jeden predložený žalovanou, s odtlačkom pečiatky katastra o prijatí podania a jeden opatrený kolkami, predložený katastrom na návrh žalovanej). Rozdielnosť rovnopisov vyplýva z rozdielnosti podpisov žalobcov na listinách s tým, že na žiadnej strane zmluvy, s výnimkou poslednej, podpisy žalobcov neboli. Ak by bola záložná zmluva pozmenená v časti výšky zabezpečenej pohľadávky ako to tvrdili žalobcovia a zistil odvolací súd, ústavný súd v náleze uviedol, že na nepozmenených stranách by museli byť podpisy žalobcov. Tieto podpisy by museli byť na predposlednej strane zmluvy, ktorá predchádza poslednej strane s podpismi žalobcov, keďže sú na jednom liste papiera. Návrh na vklad záložného práva s výškou zabezpečenej pohľadávky 9.500.000 Sk je jednolistový, čo vylučuje manipuláciu s jeho obsahom po jeho podpísaní žalobcami. Žalobcovia neodôvodnili, prečo podpísali návrh na vklad s takouto výškou zabezpečenej pohľadávky, ak v zmluve bola podľa nich iná výška. Predovšetkým však žalobcovia nepredložili zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3.000.000 Sk, ktorú mali podpísať. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s týmito skutočnosťami nevyrovnal.

16.4. Súdy okrem tvrdenia o podpísaní záložnej zmluvy s výškou zabezpečenej pohľadávky 3.000.000 Sk ostatné ich vyjadrenia prehliadli. Za najdôveryhodnejšie možno vo všeobecnosti považovať prvé vyjadrenia žalobcu, ktoré nemohli byť prispôbované vývoju konania. Z prvého výsluchu žalobcu 1/ sú podstatné vyjadrenia, že s konateľom dlžníka sa poznal 15 rokov, totožnú nehnuteľnosť v prospech neho už predtým založil a po požiadaní o založenie nehnuteľnosti v tejto veci sa na základe jeho iniciatívy dohodli, že ako protihodnota bude vystavená zmenka krytá nehnuteľnosťami konateľa. Konateľ dlžníka žalobcom doniesol bankou nepodpísanú zmluvu s výškou zabezpečenej pohľadávky 3.000.000 Sk, ktorú podpísali na každej strane. Žalobcom sa zdalo zvláštne, že zmluvu podpisujú bez prítomnosti banky, požiadali preto konateľa dlžníka, aby im pred podpisom zmluvy vystavil zmenku. Žalobca 1/ teda v jednej výpovedi uvádza odlišné tvrdenia týkajúce sa vystavenia zmenky, čo nebolo vyhodnotené v procese hodnotenia dôkazov vo vzájomnej súvislosti s ostatnými vykonanými dôkazmi.

16.5. Súdy nižších inštancií pri hodnotení dôkazov vynechali okolnosti súvisiace so zmenkou a pôžičkami žalobcu 1/ pre konateľa dlžníka do uzatvorenia posudzovanej záložnej zmluvy v celkovej sume 7.030.000 Sk. V dohode o vydaní a vyplnení blankozmenky bolo uvedené, že konateľ dlžníka má nehnuteľnosti v hodnote 6.500.000 Sk. Zmenkovú sumu si do konca septembra 2008 dohodli na 6.600.000 Sk s tým, že ak do tohto dátumu nezanikne záložné právo, zmení sa na 8.800.000 Sk. Tieto okolnosti nevylučujú, že by žalobcovia v prospech inej osoby chceli zabezpečiť pohľadávku do výšky 9.500.000 Sk, práve naopak, hodnota zmenky bola pri jej vystavení dvojnásobne a následne trojnásobne vyššia ako žalobcami tvrdená výška zabezpečenej pohľadávky. Viac ako dvojnásobne bola vyššia aj celková suma pôžičiek žalobcu pre pána K..

16.6. Z výpovede žalobkyne 2/ vyplynula vedomosť žalobcu 1/ o doručení záložnej zmluvy katastrom nehnuteľností po povolení vkladu s výškou zabezpečenej pohľadávky 9.500.000 Sk, teda inej ako tvrdili, že bola nimi podpísaná. Po uplynutí jedného roka od tohto momentu žalobca 1/ požičal konateľovi dlžníka, ktorý ho mal oklamať, 300.000 Sk. Po troch rokoch od zistenia, že boli oklamaní, žalobcovia podali žalobu. Odvolací súd sa pri hodnotení dôkazov nevysporiadal s logikou takéhoto správania sa žalobcov vo vzťahu k ich tvrdeniu o podpísaní inej ako zavkladovanej zmluvy.

16.7. Odvolací súd nevyhodnotil vo vzájomných súvislostiach s ostatnými dôkazmi ani vyjadrenia žalobcu z trestného konania (zápisnice predložené do spisu), ktoré bezprostredne nadväzovali na začatie výkonu záložného práva. Z nich je podľa ústavného súdu významná skutočnosť, ktorú žalobca 1/ pociťoval ako podvod zo strany konateľa dlžníka a dovolateľky. Ústavný súd (ods. 40 nálezu) výslovne

uvádza: „Nebola to zámena strany v záložnej zmluve, ale to, že žalobcovia zistili, že totožný majetok, o ktorom si mysleli, že sa z neho uspokojia oni, bol ako zabezpečenie poskytnutý aj sťažovateľke. Teda, že prídu o svoju nehnuteľnosť a majetok, ktorý im konateľ dlžníka deklaroval v dohode o vyplnení blankozmenky, je priamo exekvovateľný v prospech sťažovateľky na základe notárskej zápisnice“.

17. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom bolo pri hodnotení dôkazov zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, pre ktorú je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

18. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017, 9Cdo/333/2020). Ústavný súd v náleze uviedol, že „ak najvyšší súd po opätovnom dovolacom prieskume omylov v hodnotení dôkazov konštatuje existenciu týchto omylov a z tohto dôvodu vráti vec na ďalšie konanie krajskému súdu, treba, aby súčasne preskúmal správnosť právneho záveru krajského súdu o neurčitom vymedzení zabezpečenej pohľadávky“. Ústavný súd vychádzal z toho, že právny záver o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť prejavu vôle je výsledkom výkladu zmluvných dojednaní; skutkový záver, v akom znení žalobcovia zmluvu podpísali nie je podstatný a odvolací súd ho tak môže zopakovať aj pri skutkovom závere o nepozmenení vymedzenia zabezpečenej pohľadávky v záložnej zmluve. Na druhej strane ale ústavný súd konštatoval, že „..... právny záver krajského súdu o neplatnosti záložnej zmluvy pre absenciu vážnosti vôle žalobcov vychádzal zo súdmi zisteného skutkového stavu, že žalobcovia podpísali záložnú zmluvu s výškou pohľadávky 3 000 000 Sk“ (ods. 32 nálezu) a „právne posúdenie neplatnosti záložnej zmluvy podľa § 37 ods. 1 OZ z dôvodu nedostatku vážnosti vôle žalobcov zabezpečiť pohľadávku 9.500.000 Sk vychádza len zo skutkového záveru krajského súdu, že žalobcovia podpísali záložnú zmluvu s výškou pohľadávky 3.000.000 Sk, a nie 9.500.000 Sk, na správnosť ktorého tak bude mať nevyhnutne vplyv výsledok opätovného prieskumu dôvodnosti dovolacieho dôvodu o omyloch v hodnotení dôkazov najvyšším súdom. Najvyšší súd sa tak musí najprv vysporiadať s v dovolaní vytykanými omylmi v hodnotení dôkazov, aby mohol posúdiť, či je správny právny záver krajského súdu, že pre nedostatok vážnosti vôle žalobcov je záložná zmluva neplatná“. Z uvedeného dovolací súd, rešpektujúc viazanosť kasačným rozhodnutím ústavného súdu, dospel k názoru, že bez odstránenia zhora špecifikovaných deficitov v hodnotení dôkazov odvolacím súdom, majúcich závažný vplyv na riadne zistenie skutkového stavu tvoriaceho podklad pre výklad platnosti právneho úkonu (obsahu zmluvy o zriadení záložného práva) z hľadiska danosti vôle žalobcov (resp. ako uvádza ústavný súd z hľadiska jej vážnosti, príp. neurčitosti prejavu vôle) je nevyhnutné najskôr ustáliť skutkový stav a tento následne právne posúdiť. Ako uviedol ústavný súd, záveru odvolacieho súdu o (ne)určitosti právneho úkonu musí predchádzať jeho snaha o odstránenie ním vnímaných nejasností vymedzenia zabezpečenej pohľadávky a jeho výklad použitím výkladových pravidiel v § 35 ods. 2 OZ a zásady v prospech platnosti právneho úkonu, k čomu odvolací súd doteraz, ako vyplýva z odôvodnenia jeho rozsudku, nepristúpil.

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). S odkazom na nález dáva dovolací súd odvolaciemu súdu do pozornosti potrebu rešpektovania judikatúry ústavného súdu, podľa ktorej nie je ústavne súladný výklad všeobecných súdov vedúci k neplatnosti zmluvy pred výkladom nezakladajúcim jej neplatnosť, keďže úlohou súdov je poskytnúť stranám súdnu ochranu, a nie vyhľadávať dôvody neurčitosti zmluvy (I. ÚS 242/07, I. ÚS 243/07, IV ÚS 340/2012, I. ÚS 640/2014). A obdobne podľa najvyššieho súdu zmluvné dojednania treba vykladať skôr tak, aby úkon platil (6MCdo/21/2011). Ak vznikne pochybnosť o obsahu právneho úkonu z hľadiska jeho určitosti a zrozumiteľnosti, treba sa pokúsiť odstrániť tieto nejasnosti výkladom právneho úkonu (4Cdo/9/2008, 3Cdo/81/2011).

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Vzhľadom na to, že dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, bolo potrebné zrušiť aj súvisiace uznesenia odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie týkajúce sa rozhodovania o výške náhrady trov konania. Dovolací súd je totiž podľa § 439 písm. a) CSP viazaný rozsahom dovolania okrem prípadov, ak od rozhodnutia o napadnutom výroku závisí výrok, ktorý dovolaním nebol dotknutý. Výrokom závislým od rozhodnutia o napadnutom výroku je taký výrok, ktorého obsah je viazaný na iný výrok s tým, že sám osebe neobstojí, pokiaľ by tento iný výrok odpadol alebo bol zmenený. O samotnej výške náhrady trov konania strán sporu bude preto v posudzovanej veci znova rozhodnuté v ďalšom konaní, a to po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

22. O prijatí tohto rozhodnutia hlasoval senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.